(เผยแพร่ในสื่อท้องถิ่น)

ถมดินรุกล้ำทางสาธารณะ : ผู้ใช้ทางฟ้องได้ ไม่มีกำหนดเวลา ?!

โดย นายปกครอง

*ดังที่เราทราบกันอยู่แล้วนะครับว่า... การฟ้องคดีใด ๆ ย่อมต้องมี**อายุความหรือระยะเวลาการฟ้องคดี** และต้องใช้สิทธิภายในกำหนดเวลาดังกล่าว มิเช่นนั้นก็จะเสียสิทธิในการฟ้องคดีไป ซึ่งหลาย ๆ คดีก็เป็นเช่นนั้น*

*สำหรับการฟ้องคดีปกครอง... ในกรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ**ละเลยหรือล่าช้า**ต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ จะต้องยื่นฟ้องภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือได้รับแต่เป็นคำชี้แจงที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่มีเหตุผล... ทั้งนี้ **ตามมาตรา ๔๙** แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒*

*อย่างไรก็ตาม... มีคดีบางประเภทที่กฎหมายกำหนดเป็น**ข้อยกเว้น**ไว้ ให้สามารถฟ้องคดีได้โดยไม่มีกำหนดเวลา เช่น การฟ้องคดีกรณีที่ผลของคดีจะเป็น**การคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ**หรือสถานะของบุคคล หรือเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม หรือกรณีมีเหตุจำเป็นอื่นที่ศาลเห็นสมควรรับฟ้องได้แม้พ้นระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว ตามมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน*

มาดูกันว่า... คดีตามข้อพิพาทนี้ จะเข้าเหตุตามมาตรา ๕๒ ดังกล่าวหรือไม่ ?

กรณีของนายตู่ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินได้อ้างว่า.... ที่ดินของตนอยู่ติดกับทางสาธารณประโยชน์ แต่ปัจจุบันกลับไม่มีสภาพเป็นทางและไม่สามารถใช้สัญจรได้ เพราะเจ้าของที่ดินข้างเคียงได้**ถมดินรุกล้ำทาง** แถมยังปักเสารั้วปิดกั้นทางอีกด้วย นายตู่ได้ร้องเรียนไปที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีหนังสือแจ้งให้นายอำเภอตรวจสอบ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาทางได้มีหนังสือเชิญนายตู่เข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา และได้มีการนัดตรวจสอบแนวเขตพร้อมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัด แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยอมชี้แนวเขตให้เป็นที่ยุติ นายตู่จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้องค์การบริหารส่วนตำบล (ผู้ถูกฟ้องคดี) ดำเนินการเพื่อให้ทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าวกลับมาใช้สัญจรได้ดังเดิม

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาทางบกและที่สาธารณะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เมื่อผู้ฟ้องคดีเห็นว่า อบต. ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว จึงยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ**ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ** ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) และจะต้องยื่นฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ดังกล่าว

เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินซึ่งอยู่ติดทางสาธารณประโยชน์ แต่**ไม่สามารถใช้ทางพิพาทสัญจรได้ตามปกติ** จึงถือเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการงดเว้นการกระทำของ อบต. และกรณีพิพาทดังกล่าวไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายไว้ ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาลได้โดย**ไม่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดี** ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

สำหรับ “**ระยะเวลาการฟ้องคดี**” นั้น แม้คดีนี้ผู้ฟ้องคดีจะได้ยื่นฟ้องโดยพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๔๙ ข้างต้นแล้ว แต่เมื่อคำขอตามฟ้องเป็นการขอให้ อบต. ปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลและรักษาทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนทั่วไปมีสิทธิใช้ในการสัญจรร่วมกัน หากข้อเท็จจริงเป็นดังที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างย่อมส่งผลให้**ประชาชนทั่วไปเสียสิทธิในการใช้ทางอันเป็นทรัพย์สินสำหรับสาธารณชน** การฟ้องคดีนี้จึงมิได้มีลักษณะที่ให้ประโยชน์ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่เป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมและยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม **จึงเป็นการฟ้องคดีปกครองที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ**อันมีผลทำให้ผู้ฟ้องคดีจะยื่นฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้ตามมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง โดยไม่มีกำหนดเวลา

ศาลปกครอง**จึงรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาได้**แม้จะพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีตามมารตรา ๔๙ แล้วก็ตาม *(คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๓๔/๒๕๖๓)*

สรุปได้ว่า ... การฟ้องคดีปกครองที่มีลักษณะเป็นการ “คุ้มครองประโยชน์สาธารณะ” ดังเช่นคดีนี้ที่คุ้มครองการใช้ประโยชน์ในทางหรือที่สาธารณะ หรือกรณีผลของคดีจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เช่น การฟ้องขอให้ผู้กระทำความผิดรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำลำเหมืองสาธารณะและทำให้ลำเหมืองสาธารณะมีสภาพดังเดิมตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๑๙/๒๕๖๑ ซึ่งผู้เดือดร้อนเสียหายจะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้ โดยถือเป็นข้อยกเว้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ นั่นเองครับ

(ปรึกษาคดีปกครอง ได้ที่สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ และสืบค้นเรื่องอื่น ๆ ได้จาก www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทาหรณ์จากคดีปกครอง)